

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 286/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Milanom Fulecom, advokátom, Živnostenská 2, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-29C/22/2020 a proti postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 3Co/215/2022 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-29C/22/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Košice **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. K2-29C/22/2020 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšných častiach ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. VI/4 Gc 173/19/1000, postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. K2-29C/22/2020 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3Co/215/2022. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 10 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ doručil 4. novembra 2019 generálnej prokuratúre žiadosť o predbežné prerokovanie náhrady škody podľa § 15 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), ktorú generálna prokuratúra oznámením z 1. apríla 2020 zamietla ako nedôvodnú.

3. Sťažovateľ podal 30. apríla 2020 Okresnému súdu Košice II žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 300 000 eur a náhradu trov konania nesprávnym úradným postupom, o ktorej rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 29C/22/2020-239 z 5. októbra 2022 tak, že žalovanú zaviazal povinnosťou zaplatiť žalobcovi (sťažovateľovi) náhradu škody v sume 23 000 eur. V prevyšujúcej časti uplatňovaného nároku žalobu zamietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania.

4. Proti rozsudku okresného súdu podali odvolanie obe strany sporu. Krajský súd uznesením č. k. 3Co/215/2022-312 z 18. januára 2024 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zo zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu v podstatnom vyplýva, že rozsudok okresného súdu bol nepreskúmateľný v dôsledku nedostatočného odôvodnenia v takej miere, že bolo porušené právo strán sporu na spravodlivý proces. V napadnutom konaní tak nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnuté.

5. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 286/2024-13 zo 4. júna 2024 bola ústavná sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu generálnej prokuratúry odmietnutá. Vo zvyšných častiach ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zbytočnými prietáhmi označených subjektov v kompenzačnom konaní sťažovateľa. Poukazujúc na súvisiacu judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), sťažovateľ zhodnotil, že celková dĺžka kompenzačného konania je neprimeraná.

7. Sťažovateľ je toho názoru, že tento druh prípadov má byť v súlade s judikatúrou ESLP vzhľadom na svoju naliehavosť riešený prednostne, pričom nie je právne ani skutkovo zložitý. Sťažovateľ je toho názoru, že svojím konaním nezavinil prietahy v napadnutom konaní, naopak, prietahy sa snažil odstrániť viacerými urgenciami adresovanými konajúcemu súdu. Pre sťažovateľa je v stávke veľmi veľa, keďže sa už roky domáha spravodlivej kompenzácie za závažné porušenie svojich práv proti štátu. Podstatná je i tá skutočnosť, že prípadná majetková kompenzácia zanikne *ex lege* smrťou, a preto je tu vždy dôvod na urýchlené konanie. Sťažovateľ dal do pozornosti, že druhý poškodený nezákonným trestným stíhaním v rovnakej veci skončil vo veku 43 rokov, preto nejde

o nedôvodnú obavu zo strany sťažovateľa. Podľa názoru sťažovateľa sú splnené všetky podmienky na konštatovanie porušenia označených práv podľa ústavy a dohovoru, keďže kompenzačné konanie trvá už 4 a pol roka bez právoplatného skončenia.

III.

Vyjadrenie mestského súdu, vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

8. Podpredsedníčka mestského súdu vo svojom vyjadrení chronologicky zrekapitulovala doterajší priebeh napadnutého konania a, nadväzujúc na to, uviedla, že zo strany súdu prvej inštancie k žiadnym dlhodobým obdobiam nečinnosti v danej veci nedošlo. Zdôraznila, že obdobie trvania sporu zahŕňa aj pandemickú situáciu, ktorá neumožňovala riadne vykonávať pojednávania vzhľadom na zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov a súvisiace vyhlášky, čím automaticky dochádzalo aj k presunom už nariadených pojednávaní. Následne boli všetky pojednávania uskutočnené s výnimkou zrušeného pojednávania z objektívnych dôvodov. Podpredsedníčka mestského súdu je toho názoru, že obdobie, keď sa spis nachádzal na odvolacom súde, nemôže byť pripísané na ťarchu mestského súdu bez ohľadu na spôsob jeho rozhodnutia.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

9. Predsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení v podstatnom uviedla, že konanie o odvolaní sa začalo na krajskom súde 14. decembra 2022 a bolo rozhodnuté 18. januára 2024 tak, že rozsudok okresného súdu bol zrušený pre jeho nepreskúmateľnosť a vec bola mestskému súdu vrátená na ďalšie konanie. Vzhľadom na zaťaženosť príslušného senátu nebolo možné o odvolaní rozhodnúť skôr. Vzhľadom na dĺžku odvolacieho konania (13 mesiacov) pri štandardnej dĺžke obdobných konaní (12 mesiacov) predsedníčka krajského súdu nesúhlasí s názorom sťažovateľa, že krajský súd zaviniť, že konanie ako celok trvá 4,5 roka. Ústavnú sťažnosť preto vo vzťahu ku krajskému súdu považuje za neopodstatnenú.

III.3. Replika sťažovateľa:

10. Vzhľadom na vyjadrenia mestského súdu a krajského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k daným vyjadreniam a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti mestského súdu a krajského súdu v napadnutom konaní.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

14. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

IV.1. K namietanému porušeniu označených práv postupom mestského súdu:

16. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, v zmysle judikatúry ústavného súdu je rozhodovanie o nárokoch podľa zákona č. 514/2003 Z. z. súčasťou bežnej a štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, teda po právnej stránke nemožno považovať danú vec za zložitú. Z chronológie procesných úkonov ani vyjadrenia mestského súdu rovnako nevyplýva žiadna osobitná okolnosť, ktorá by indikovala skutkovú zložitosť.

17. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd po preskúmaní chronológie konania konštatuje, že správanie sťažovateľa, resp. jeho procesná aktivita nemali vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

18. V súvislosti s posudzovaním postupu mestského súdu v napadnutom konaní ústavný súd po preskúmaní chronológie konania uvádza, že okresný súd (t. č. mestský súd) konal v úvodnej fáze napadnutého konania plynulo a bez prieťahov. Dlhšie obdobie nečinnosti bolo zaznamenané v období od 11. januára 2021 do 16. marca 2022, keď došlo k zrušeniu naplánovaných pojednávani kvôli pandémie COVID-19. Ústavný súd berie na vedomie argumenty podpredsedníčky mestského súdu týkajúce sa pandémie, ale zároveň poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v zmysle ktorej pandémia ochorenia COVID-19 môže byť dôvodom nečinnosti, avšak v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (napr. IV. ÚS 266/2022). Obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80). V okolnostiach prejednávanej veci uvedené okolnosti neospravedlňujú vyše ročnú nečinnosť mestského súdu.

19. Mestský súd v ďalšom období napadnutého konania, teda od pojednávania 16. marca 2022, nebol v konaní vyslovene nečinný, no jeho postup bol sčasti poznačený neefektívnosťou. V konaní sa do vyhlásenia meritórneho rozsudku 5. októbra 2022 uskutočnili celkovo tri pojednávania. Ústavný súd nemôže ignorovať existenciu zrušujúceho uznesenia krajského súdu z 18. januára 2024. Mestský súd je v súčasnosti povinný doplniť dokazovanie v zmysle právneho názoru krajského súdu v ňom uvedeného. Nedostatky v procesnom postupe mestského súdu uvedené v kasačnom uznesení sú odzrkadlením nie celkom efektívnej činnosti mestského súdu. Pre úplnosť však ústavný súd dodáva, že obdobie odvolacieho konania, teda od 24. októbra 2022 (doručenie odvolania) do 20. februára 2024 (vrátenie spisu mestskému súdu) neberie do úvahy a nekladie na zodpovednosť mestskému súdu.

20. Z oznámenia mestského súdu vyplýva, že v konaní sa medzičasom uskutočnilo ďalšie pojednávanie (24. júna 2024) a vec bola po prejednaní veci odročená na 24. júl 2024 na účely vyhlásenia rozsudku.

21. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú nečinnosťou, ako aj nie dostatočne efektívnou činnosťou mestského súdu, ako aj vzhľadom na existenciu a obsah zrušujúceho uznesenia krajského súdu ústavný súd dospel k záveru, že prieťahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom mestského súdu, ktorý dosiaľ vo veci vydal jedno meritórne rozhodnutie, ktoré však bolo odvolacím súdom zrušené. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

22. Vzhľadom na to, že konanie ešte stále nie je právoplatne skončené, ústavný súd zároveň prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu označených práv postupom krajského súdu:

23. Napadnuté konanie patrí k štandardnej agende odvolacích súdov. Z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu, obsahu kasačného rozhodnutia ani z chronológie napadnutého konania nevyplýva žiadna osobitná okolnosť, z ktorej by sa dalo určiť, že sťažovateľ svojím správaním akokoľvek ovplyvnil dĺžku napadnutého konania.

24. Poukazujúc na celkovú dĺžku odvolacieho konania, ktoré začalo predložením spisu krajskému súdu 14. decembra 2022 a skončilo vrátením spisu 20. februára 2024 spolu s kasačným rozhodnutím, ústavný súd konštatuje, že dĺžka odvolacieho konania bola z pohľadu ústavného súdu akceptovateľná. Z uvedeného dôvodu ústavnej sťažnosti v časti namietajúcej postup krajského súdu v predmetnom odvolacom konaní nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

25. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom ústavný súd v okolnostiach prejedávanej veci považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur, ktoré mu je mestský súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia návrhu nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

26. Ústavný súd podľa § 73 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uložil mestskému súdu povinnosť nahradiť sťažovateľovi trovy konania. Sťažovateľ si vyčíslil trovy konania za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) v celkovej výške 530,86 eur. Ústavný súd preskúmal vyúčtovanie podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Aktuálna výška tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby pri zastupovaní pred ústavným súdom je 1/4 výpočtového základu (§ 11 ods. 3 vyhlášky). Keďže uplatnený nárok na náhradu trov neprekračuje tarifnú odmenu, priznal ústavný súd sťažovateľovi náhradu podľa jeho vyúčtovania. Celková výška trov podľa vyúčtovania je v sume 530,86 eur, ktorú je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júla 2024

Libor Duľa
predseda senátu